

rad (např. *Host do domu, Naše řeč, Slavia, SPFFBU řada A*), věnoval se i politické kariéře (v letech 1948–1960 byl členem parlamentu).

Trávníček se zabýval českým jazykem z hlediska synchronního i diachronního. Svou první studii věnoval otázce přehlásky a > ě v moravských nářečích (1911), dialektologii se obírá kniha *Moravská nářečí* (1926) a několik kapitol popularizační knihy *O českém jazyce* (1924). Od počátku své vědecké práce se zabýval rovněž jazykem staročeských památek. Ve 30. letech vydal časopisecky příspěvky ke staročeské kvantitě a hláskosloví, následovaly práce o staročeské morfologii a syntaxi. Nejvýznamnější prací z tohoto období byla *Studie o českém vidu slovesném* (1923), na níž pak navázal monografiemi *Neslovesné věty v češtině I: Věty interjekční* (1930) a *Neslovesné věty v češtině 2: Věty nominální* (1931). V roce 1935 vyšla *Historická mluvnice československá. Úvod, hláskosloví a tvarosloví*, v roce 1956 *Historická mluvnice 3. Skladba*.

Obdobnou koncepcí měla rozsáhlá *Mluvnice spisovné češtiny 1. Hláskosloví – tvoření slov – tvarosloví* (1948) a *Mluvnice spisovné češtiny 2. Skladba* (1949). Zájem o současnou češtinu dokládají i jeho práce fonetické: *Úvod do české fonetiky* (1933), *Správná česká výslovnost* (1935), *Spisovná česká výslovnost* (1940). Od 40. let se obracel stále častěji k otázce jazykové správnosti, které věnoval několik příspěvků určených široké veřejnosti. V roce 1942 vystoupil proti purismu v stati *O jazykové správnosti*. K některým slovům přejetým z cizích jazyků a k některým neologismům však zaujímal negativní postoj. Svědčí o tom zejména jeho kritické poznámky v lexikografickém díle *Slovník jazyka českého I–2* (1937), které napsal společně s P. Vášou.

Opomenout nelze ani jeho drobné popularizační glosy (články vydávané v *Lidových novinách*, knižně vydané r. 1961 pod názvem *Jazykové zákampí. Výbor statí o naší mateřštině*), stylistice je věnována monografie *Umělecká mluva* (1947) a rozboru stylu řady českých spisovatelů, např. J. Blahoslava, K. J. Erbena, V. Vančury. Trávníček napsal i řadu teoretických pojednání o vyučování na středních školách (např. *Spisovná řeč a nářečí ve škole* (1931), *O vyučování slohu* (1943)).

Trávníček zpočátku sympatizoval se strukturalismem, později však nalezl zalíbení v marxistické jazykovědě. Na brněnské univerzitě vedl přednášky, v nichž rozebíral Staliny statě o jazyce. V tomto období napsal např. spis *Český jazykozpytný strukturalismus ve světle Stalinova učení o jazyce* (1951) nebo skripta *Úvod do marxistické jazykovědy* (1954). V souladu s marxistickou jazykovědou přepracoval skripta *Úvod do českého jazyka* (1958, 1. vydání z r. 1948), především vyměnil citované jazykovědce, převážně členy Pražského lingvistického kroužku, za ty, kteří propagovali stalinské pojetí jazykovědy.

Přestože Trávníček nekriticky obhajoval do konce svého života marxistickou jazykovědu a kritizoval jakékoliv odlišné přístupy k jazyku, nelze pominout jeho dlouholeté pedagogické působení na brněnské univerzitě, kde vychoval řadu předních českých lingvistů, a bohatou publikační činnost (sopis prací F. Trávníčka viz Ullrichová, J. František Trávníček 17. 8. 1888 – 6. 6. 1961. Brno 1988).

M. ŠTEFKOVÁ

Vzpomínka na PhDr. Aleše Tichého, CSc.

V květnu letošního roku si učitelé katedry anglistiky a amerikanistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity připomenou jedno velmi smutné výročí: 20. května by byl oslavil 80. narozeniny náš milý kolega PhDr. Aleš Tichý, CSc. Osud však rozhodl jinak.

V létě v roce 1988 byl dr. Tichý nucen v důsledku náhlého vážného onemocnění přerušit studijní pobyt se studenty anglistiky v Leedsu a vrátit se předčasně domů. K našemu velkému zármutku se však již mezi námi na katedře neobjevil. Odešel uprostřed činnorodé a nedokončené práce ve věku 57 let.

Dr. Aleš Tichý spojil celý svůj život s angličtinou, nejprve jako učitel jazyků na katedře jazyků a od 60. let 20. století jako odborný asistent na katedře anglistiky a amerikanistiky, kde vyučoval anglické reálie a anglickou literaturu. V jeho osobě se spojil vzácný člověk, výborný pedagog a erudovaný literární historik. Kolegové si jej vážili pro přátelskost, spolehlivost, čestnost a skromnost, u studentů se

Nancy Graves, *Velbloud VII, VI a VIII*, 1968-1969

těšil přirozené autoritě díky rozsáhlým odborným znalostem a lidskému, demokratickému přístupu pedagoga ke svým žákům a odborný svět oceňoval především jeho přínos k literární historii, zejména k dějinám britské literatury 18. století.

Hluboký zájem o literaturu prokázal dr. Tichý již jako student v diplomové práci *Problems in the Novels by Aldous Huxley* (1954), v níž se zabývá ideovým obsahem devíti prací tohoto britského spisovatele. Při rozboru a výkladu, který chronologicky zachycuje Huxleyho dílo od románu *Žlutý Crome* (Crome Yellow, 1921) až po *Opice a podstata* (Ape and Essence, 1949), si tehdejší diplomant skvěle poradil se situací, která pro onu dobu byla příznačná, totiž s nedostatkem či omezeným přístupem k zahraničním sekundárním zdrojům. Tato práce zřetelně naznačuje budoucí odbornou orientaci autora, i když v centru jeho zájmu již nebude britská literatura 20. století, nýbrž literární produkce století osmnáctého, především pak dílo Henryho Fieldinga (1707-1754).

Z bohatého a žánrově pestrého literárního odkazu tohoto umělce si dr. Tichý zvolil románovou tvorbu a výsledky své vědecké práce potom shrnul ve dvou rozsáhlých studiích a v kandidátské práci. V první studii (*Fiction as Fact in the Novels of Defoe, Richardson and Fielding*, 1965, 1968) porovnává skutečnost a fikci a určuje umělecké prostředky, které spisovatelé užívají při vytváření zdání autenticity příběhů, událostí či postav, včetně skutečných si předstíraných autobiografických prvků. Ve druhé studii (*The Flow of Time in Fielding's Novels*, 1960) zkoumá časovou per-

spektivu u tří Fieldingových románů a nakonec zařazuje veškeré časové údaje do podrobných časových schémat.

Kandidátská práce *Jednota* Fieldingova Josefa Andrewse, kterou dr. Tichý obhájil rok před smrtí, se nejprve zabývá dosavadními interpretacemi tohoto díla a poté se věnuje všestrannému a podrobnému výkladu jeho čtyř hlavních pilířů, a to literární satíře, obrazu života, pojmu odměněná etnost a kategorii jednota románu. Vysoká kvalita této práce a její odborný přínos naznačují, jakou velkou ztrátu katedra anglistiky a amerikanistiky i celá literární historie předčasným odchodem dr. Aleše Tichého utrpěla. Stačí si zde například připomenout krásná slova obdivu a uznání Gorgona D. Humphreyse z Leedsu, která ve svém soustranném dopise napsal: „It was an untimely loss for scholarship. He has represented for me over the years the finest in Central European scholarship, distinguished as much by the breadth as the depth of his knowledge and the generosity he always showed in sharing it.“

Ačkoliv dnes celé generace studentů stejně jako mnozí mladší učitelé již neměli možnost se s dr. Alešem Tichým osobně setkat, zůstává mezi námi přinejmenším díky jednomu významnému počínu. Tím je soupis všech překladů anglické umělecké literatury od r. 1514 až do konce 80. let 20. století. Tato bibliografie nachází široké uplatnění jak ve své původní, kartotékové podobě (sloužila například Lucii Korhhäuserové ke zpracování diplomové bakalářské práce, v níž statisticky a graficky zachytila množství a frekvenci českých překladů anglické umělecké tvorby v závislosti na daném historickém období), tak i v nové, elek-

tronické podobě, která je k dispozici studentům i dalším zájemcům o překlady anglické beletrie, poezie a dramatické tvorby do češtiny (< <http://www.phil.muni.cz/angl/bib> >).

Lidský a odborný odkaz PhDr. Aleše Tišeho, CSc., našeho milého kolegy, upřímného přítele a dobrého člověka, je stále inspirativní, přínosný, aktuální a nezapomenutelný.

V. PÁLENSKA

Vzpomínka na Miloše Slezáka

Brněnský rodák docent Miloš Slezák, akademický malíř, grafik, sochař, textilní výtvarník, designér a medailér, by se letos dožil devadesátilet. Narodil se 27. února 1921. Jeho otec JUDr. Josef Slezák byl významný brněnský advokát, přítel předválečných levicových umělců a poslední prezident moravské advokátní komory. Miloš Slezák studoval po válce na pražské Akademii výtvarných umění v ateliéru malby a textilní tvorby profesora Aloise Fišárka a studia pak v letech 1947 a 1948 doplnil pobytém na École Nationale Supérieure des Beaux-Arts v Paříži u profesora E. Camiho. Se skupinou stipendistů francouzské vlády také v Paříži vystavoval. Od roku 1951 byla jeho působištěm Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity.

Nebuďo hodnotit Slezákův přínos brněnské výtvarné kultuře a českému výtvarnému umění, to přenechám odborníkům, kteří jistě zaznamenají, že Miloš Slezák byl jím, tvůrcem osobitého písma tesaného do kamene, zahloubených reliéfních majuskulí, jichž použil na řadě pamětních desek. Chci vzpomenout spíše na jeho působení na Pedagogické fakultě, kde byl docent Slezák do roku 1965 vedoucím katedry výtvarné výchovy. Poté předal vedení katedry Františku Chmelařovi, aby se sám mohl více věnovat vlastní tvorbě.

V polovině šedesátých let se už poměry v našem kulturním životě ve srovnání s obdobím po únoru 1948 podstatně změnily. Proměnou prošel oficiální názor na moderní umění první poloviny dvacátého století, víceméně se uznávala potřeba názorové plurality, v kulturních rubrikách novin a časopisů se opět objevily polemiky, navazovaly se styky se západní

Evropou a vznikaly výtvarné skupiny se samostatnými programy. Ve vedení a kolegiu brněnské Pedagogické fakulty, která se po epizodě pedagogických institutů opět vrátila do svazku univerzity, však ještě stále panovalo mrtvolné „poučitelské“ ticho. Ve zdech budovy na Poříčí 7 jako by byla zakleta a konzervována atmosféra stalinistických padesátých let. Patřil jsem tehdy mezi mladší učitele, kteří se (v čele s výtvarným teoretikem Igorem Zhořem a chemikem Viktorem Hofmannem) pokoušeli iniciovat změny a snažili se, aby Pedagogická fakulta, pokud jde o vědeckou práci a myšlenkový ruch, srovnala krok s ostatními fakultami univerzity. Spojence jsme hledali mezi staršími kolegy, kteří už měli akademické hodnosti. A k těm patřil Miloš Slezák, uznávaná osobnost jak na fakultě, tak v kulturním životě Brna. Pamatuji jej jako elegantního, dobře oblečeného muže vyšší stíhlé postavy, který byl obdařen přirozenou autoritou a tím, čemu se dnes říká módním slovem charisma. Na schůzích mnoho nemluvil, ale co řekl, mělo váhu.

Když se v roce 1968, v době tzv. Pražského jara, i před námi mladšími otevřela možnost více promluvit o dění na fakultě, navrhli jsme Miloše Slezáka do funkce proděkana. Novým děkanem měl být estetik, pedagog a teoretik ilustrační tvorby prof. František Holešovský. K volbě však bohužel došlo až 30. dubna 1969, dlouho po srpnové okupaci. Rozšířená vědecká rada tehdy po odřeknutí profesora Holešovského zvolila děkanem právě Miloše Slezáka. Noví akademičtí funkcionáři, děkan Miloš Slezák a proděkan Zdeněk Kožmín, Vladimír Stupka a Vladimír Reizenthaler bohužel do svých funkcí prakticky vůbec nenastoupili, protože k jejich zvolení došlo v době začátku normalizace, kdy už otěže měli v celostátním, městském i univerzitním měřítku v rukou zastánci starých totalitních pořádků.

K obdobné situaci tehdy došlo i při volbě nového rektora, která se konala v sále dnešního Ústavního soudu. Byl jsem jedním z delegovaných volitelů. Jednohlasně byl zvolen známý oftalmolog, mezinárodně uznávaný vědec a také sportovec prof. Jan Vanýsek. Následovaly spontánní ovace, Vanýsek dostal květiny, všichni jsme mu gratulovali, ale volba byla záhy prohlášena za neplatnou a rektorem se